

KÜRESEL ISINMA VE ORMANLAR

Mustafa ATALAY*
Uzman-AREM

ORCID: 0000-0002-0287-0267

iklım değişikliği hiç şüphe yok ki orman yangını riskini artırıyor ve bu yangınların etki alanını genişletirken maalesef insanlık yeşili koruma duyarlılığı karşısında tercihini eskisi kadar olmasa da fosil yakıtlardan yana kullanıyor. Özellikle AB öncülüğünde konseye üye devletlerce yeşili koruma adına mutabakatların geliştirilmesi bizleri biraz ümitlendirse de hâlihazırdaki gelişmeler pek de iç açıcı gözüküyor. Ayrıca Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın (UNEP) yayınladığı bir rapora göre dünya genelinde orman yangınlarının 2030 yılına kadar %14, 2050 yılına kadar %30 ve bu yüzyılın sonuna kadar da %50 oranında daha sık ve yoğun hâle gelmesi bekleniyor. Daha da ür-

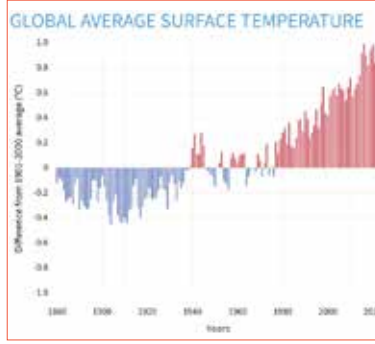
Küresel ısınmanın temel nedenlerinden birinin ormansızlaşma olduğu açıkken Afrika, Güney Amerika veya Avrupa'da ormanların kullanım amaçlı yok edilmesi tüm gezegeni etkileyerek içinden çıkılmaz bir hal almaya devam ediyor.

kütücü senaryo ise orman yangınlarının sayısının 50 yıla kadar %2100 artacağı ve hükümetlerin hazırlıklı olmadığı konusu uzmanlarca dile getirilen bir güç durum olarak karşımıza çıkıyor.

İklim, ormanların yapısında, işlevinde ve sağlığında önemli bir rol oynar.

Ulusal Çevresel Bilgi Merkezlerinden alınan grafikteki verilere göre 1880-2022 arasında 20. yüzyıl ortalamasıyla yıllık yüzey sıcaklığı karşılaştırıldığında mavi çubuklar ortalamadan daha soğuk yılları gösterirken; kırmızı çubuklar ise ortalamadan daha sıcak yılları göstermektedir.

Sanayi öncesi dönemden (1880-1900) bu yana küresel ortalama yüzey sıcaklığında meydana gelen ka-

Kaynak: Climate.gov Media

baca 1 santigrat derece artış küçük görünebilir; ancak bu durum kümülatif anlamda önemli bir ısı artış anlamına gelmektedir. Araştırmalara göre tarihteki en sıcak 10 yıl 2010'dan sonra yaşandı. NOAA'nın sıcaklık verilerine göre 2022 yılı kaydedilen en sıcak altıncı yıl olmuştur.

2019-2020'deki Avustralya yangınları, önceden düşünüldenden çok daha fazla küresel erişime sahip olduğu bilim adamlarınca tespit edilmiştir. Şöyle ki, yangınların atmosfere daha önce düşünülenin en az iki katı kadar karbondioksit saldırdığını ortaya çıkardı. Bir başka araştırmanın bulgularına göre, yangınlar aynı zamanda Güney Okyanusu üzerinden doğuya doğru uzanan geniş duman ve kül bulutları oluşturarak suları kirleterek ve fitoplankton adı verilen mikroskobik deniz yosununun yaygın şekilde çoğalmasını tetikledi.

Avustralya'daki yangınlar nedeniyle ne kadar karbon salımı olduğu tam hesaplanamasa da 400-450 milyon ton CO2 eşdeğeri karbon salımı tahmini yapılıyor. Yangınların küresel ısınmanın etkilerinin belirginleşmesinden önce doğanın kendini yenilemesi biraz zaman olsa da bu durum gerçekleşiyordu. Ancak özellikle son 30 yılda bu yangınlar, giderek kontrolden çıkmaya ve tabiatın doğal döngüsünü bozmaya hatta kısır bir döngüye dönüşerek iklim değişikliğini etkileyen en önemli sebepler arasında yer almıştır.

İklim, ormanların yapısında, işlevinde ve sağlığında önemli bir rol oynar. Bu nedenle sıcaklık ve yağış gibi iklim değişikliklerinin ormanlar üzerinde doğrudan etkileri olabilir. Bu etkiler bölgeye ve orman türüne göre değişmektedir. Bazı etkiler yararlı olurken bazıları zarar verici olabilir. Örneğin, daha sıcak bir iklim bazı ormanlarda ağaç büyümesini artırabilirken diğerlerinde azaltabilir.

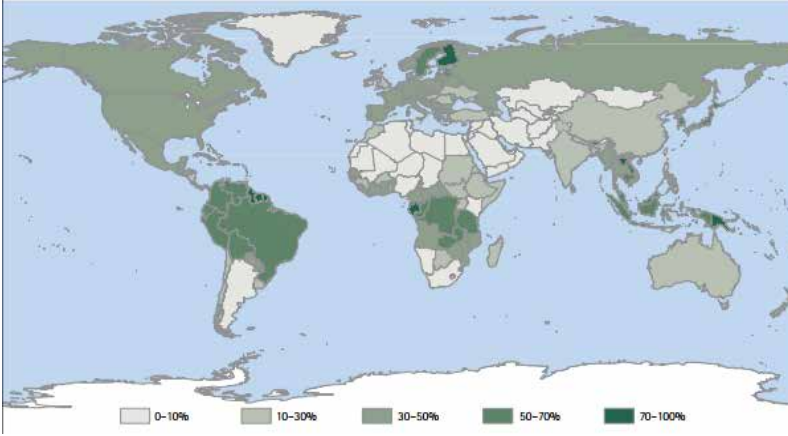
Ormanlar karbon döngüsünün kritik bir parçasıdır ve dünya çapında iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasına yardımcı olabilir. Ormanlar büyüdükçe karbonu emer ve fosil yakıt salınımlarını dengelemeye yardımcı olan bir karbon depolama

Kaynak: BBC

Kaynak: Pinteres

Kaynak: Vikipedi

“bankası” görevi görür. Ağaçlar kesilir veya yakılırsa, orman depolanan karbonun bir kısmını geçici olarak atmosfere salar. Ormanlar çiftçilik veya geliştirme gibi diğer kullanımlara dönüştürüldüğünde, karbonlarının neredeyse tamamını kalıcı olarak serbest bırakırlar ve iklim değişikliğine ciddi bir zarar vermiş olurlar.

Küresel ısınmanın temel nedenlerinden birinin ormansızlaşma olduğu açıkken Afrika, Güney Amerika

veya Avrupa’da ormanların kullanım amaçlı yok edilmesi tüm gezegeni etkileyerek içinden çıkılmaz bir hal almaya devam ediyor.

Orman alanlarının %47 si tropik orman kuşağında, %33’ü boreal orman kuşağında ve %9’u da subtropik orman kuşağında bulunmaktadır (Anonim 2006).

Ormanca zengin olan Güney Amerika, Orta-Güney Afrika ve Güney-

doğu Asya gibi bölgelerde en fazla orman kaybı yaşanırken, Çin, ABD, Hindistan ve Kanada’nın bir kısmında önemli oranda orman kazanımı yaşanmıştır.

Dünya genelinde en fazla orman alanına sahip ilk beş ülke olarak Rusya, Brezilya, ABD, Kanada ve Çin ön plana çıkmaktadır. 2010-2015 yılları arasında en fazla orman alanı kaybeden ülke Brezilya’dır. Onu Endonezya, Mynmar, Nijerya ve Tanzanya izlemektedir. Buna karşılık aynı dönemde en fazla orman alanı kazanan ülkeler ise Çin, Avustralya, Şili, ABD ve Filipinler’dedir.

KAYNAKÇA

Keisha Rukikaire, “Number of wildfires to rise by 50% by 2100 and governments are not prepared, experts warn”, **2022 February 23**, <Number of wildfires to rise by 50% by 2100 and governments are not prepared, experts warn-(unep.org)>, 23.08.2023.

REBECCA LINDSEY, LUANN DAHLMAN, JESSICA BLUNDEN, “Climate Change: Global Temperature”, 2023 January 18,- <Climate Change: Global Temperature”, Climate Change: Global Temperature-(climate.gov)>, 23.08.2023.

Steve Pyne, “The Australian fires are a harbinger of things to come. Don’t ignore their warning”, 2020 January 7, -< The Australian fires are a harbinger of things to come. Don’t ignore their warning-(theguardian.com)>, 23.08.2023.

Ose, J.M., et al. (2018). Ch. 6: Forests. In: Impacts, risks, and adaptation in the United States: Fourth national climate assessment, volume II. U.S. Global Change Research Program, Washington, DC, p. 243.

Hines, S., and A. Daniels. (N.D.). *Private forestland stewardship*. USDA, Forest Service. Retrieved 3/21/2022.

